

Dødssynd & Arvesynd

Fra Kundskabens Træ til L.O.C.

Michael Kvium, *Bitter Fruit*

De folkekirkelige skoletjenester i Frederikssund & Frederiksværk provstier

2012

Indholdsfortegnelse

Introduktion

Formål

Forslag til forløb

Hvad er synd?

Kunsten og syndsbegrebet

Afslutning

Bilag

1) De Ti Bud

2) De 7 dødssynder

3) Jan Lindhardt: "Synden har forladt verden."

4) Bibeltekster

Elevopgaver

Litteratur

Kolofon

Introduktion

Hvad forstår kristendommen ved synd, og hvad betyder syndsbegrebet for menneskesynet? Findes der syndige handlinger? Hvorfor bruges ordet synd i forbindelse med mad, og hvorfor reflekterer musikere og kunstnere over syndsbegrebet? Projektet sætter fokus på begrebet synd i en historisk og nutidig kontekst fra Luthers opgør med dødssynderne til Søren Ulrik Thomsens tanker om synden som et nådigt begreb.

Eleverne vil gennem projektet få mulighed for at arbejde med centrale bibelske fortællinger som paradiset og syndefaldsberetningen, Kain og Abel samt Den fortabte søn ud fra nutidige kunstneriske fortolkninger af Michael Kvium, Jørgen Haugen Sørensen og Arne Haugen Sørensen.

Eleverne vil desuden blive præsenteret for Per Vers' tekst *Nej Tak* (2011), der reflekterer over mulighederne for at modstå fristelser ud fra vilje og dømmekraft – og L.O.C.'s konkrete fortolkning af de 7 dødssynder, som eleverne kan arbejde sprogligt, begrebsligt og visuelt med gennem et tilhørende power point.

Projektet *Dødssynd og arvesynd* afsluttes i biografen med visningen af Niels Malmros' film *Kundskabens Træ*, der på forskellige niveauer tematiserer uskyldstab og fald.

I kompendiets lærerdel præsenteres kristendommens syndsbegreb samt kunstneriske fortolkninger heraf. Afslutningsvis gives et bud på syndsbegrebets popularitet i kunst og kultur. Bagest i kompendiet findes 12 elevopgaver, og på skoletjenestens hjemmesider kan du downloade et power point med opgaver til rappe- ren L.O.C.'s CD *Melancholia/xxx Couture*.

På hjemmesiden kan hele læreroplægget med elevopgaver og baggrundsstof desuden downloades til brug i undervisningen for svage læsere. Filen hen hentes som pdf. under www.fsf.dk/materialer

God fornøjelse med projektet!

Formål

Det er projektets formål at give eleverne et kendskab til det kristne syndsbegreb samt dets receptions- og virkningshistorie.

Det er i læreroplægget en gennemgående pointe, at synd i evangelisk-luthersk (og dermed den tradition, der præger Folkekirken) forstand ikke primært er en moralsk kategori koblet til konkrete handlinger, ligesom de 7 dødssynder var, men derimod en relationsbestemmelse, da synd i kristen forstand altid er synd mod nogen: medmennesket eller Gud.

Det er endvidere projektets formål at give eleverne mulighed for at:

- Opnå kendskab til moderne fortolkninger af synden i kunst og kultur.
- Kunne relatere syndsbegrebet til nutidige problemstillinger.
- Give bud på i hvilke sammenhænge ordet synd bruges i dag.

Forslag til forløb

Fase 1: Kirkebesøg/besøg af præst på skolen

Eleverne laver en fælles brainstorm på begrebet synd: Hvad forbinder den enkelte med ordet? Er det et ord, eleverne selv bruger? Hvordan bruges det i hverdag og medier? Kender de betydningen i kristen forstand? Lad eventuelt hver enkelt elev skrive egne ord ind i en mind-map som en 5-minutters øvelse. Præsten fortæller syndefaldsmyten for eleverne og inddrager eventuelt fortællingerne om Kain og Abel samt Den fortabte søn. Herudfra gør præsten rede for kristendommens forståelse af synd.

Fase 2: Klasseundervisning

Læreren laver en opsamling i forhold til kirkebesøget/besøg af præsten. Eleverne kan nu præsenteres for projektets centrale begreber: *Synd, arvesynd, skyld, frihed, tro, dom, kærlighed, tilgivelse, fristelse, ateisme, hedonisme, næstekærlighed, indkrogethed*. (Disse begreber kan man vælge at tage udgangspunkt i, hvis emnet skal bruges i forbindelse med eksamen. Brug eventuelt tankekort). Herefter belyses samtidskunstens interesse for og fortolkning af syndsbegrebet. Læreren kan selv tilrettelægge undervisningen ud fra baggrundsstoffet i læreroplægget eller bygge en præsentation af de enkelte begreber op i forhold til de enkelte elevopgaver (bagest i kompendiet) og de bibelske fortællinger, der indgår i forløbet (*Syndefaldsmyten, Kain og Abel, Kvinden grebet i ægteskabsbrud og Den fortabte søn*). Bruges de bibelske tekster også som faglig læsning, kan man eventuelt lade eleverne arbejde med tankekort og kolonnenotater. Eleverne kan arbejde enkeltvis, i grupper eller samlet som klasse med opgaverne.

Fase 3: Filmvisning – Kundskabens Træ

Dette læreroplæg fokuserer på filmens fortolkning af syndefaldsberetningen. Det vil være en god ide at afrunde hele forløbet efter filmvisningen og diskutere filmens pointer i forhold til de øvrige elementer i projektet. Ønsker man at arbejde dybere med filmen, henvises der til supplerende undervisningsmateriale under litteratur.

Hvad er synd?

I bibelsk-kristen forståelse er mennesket skabt til fællesskab med Gud og med det andet menneske. Synd er, når mennesket fornægter, at der er en skaber, og at denne skaber har skabt mennesket til et liv tæt på skaberen og til fællesskab med dets medmenneske. Synd er kort sagt menneskets vantrø og selvkærlighed og dermed adskillelse fra Gud og medmennesket.

Synd er i bibelsk-kristen forståelse således ikke en betegnelse for særlige umoralske handlinger, eller overtrædelser af religiøse forskrifter, men dækker over en tilstand, som omfatter hele den menneskelige tilværelse.

Synd er også altid et relationsbegreb: Syndig er mennesket i bibelsk-kristen forstand nemlig ikke i sig selv, men altid i forhold til nogen, nemlig i forhold til Gud og det andet menneske. Synden er synd, fordi den trækker mennesker væk fra hinanden og gør dem "indkrogede i sig selv". Som sådan er synden det, der nedbryder det fælles liv og skaber mistillid, misundelse, lidelse og ensomhed.

Forholdet til Gud

Forholdet til Gud hænger i kristendommen altid sammen med forholdet til medmennesket:

"Den, der elsker Gud, skal også elske sin broder."

(1 Johannesbrev 4,21)

Det indkrogede menneske

Det er Martin Luther, der har formuleret dette geniale udtryk, *incurvatus in se* (indkroget i sig selv). Man kan næsten se bevægelsen for sig: At man er bøjet ned over sin egen navle og ikke har sans for verden omkring sig.

Sammenhængen mellem synden og det indkrogede ses tydeligt i fortællingen om Kain og Abel: Efter at Kains gave er blevet afvist, bliver Kain vred og går med sænket hoved.

"Herren sagde til Kain: »Hvorfor er du vred, og hvorfor går du med sænket hoved? Hvis du gør det gode, kan du se frit op, men hvis du ikke gør det gode, lurer synden ved døren. "

Adam, Eva og slangen

Synden forstået som menneskets uforklarlige oprør med Gud anskueliggøres i fortællingen om Adam og Evas paradistilstand og fald: Adam og Eva lever tæt på Gud i Paradisets have, men overtræder Guds eneste forbud: forbuddet om at spise af træet til kundskab om godt og ondt. Ved dette fald viser synden og det onde sig som en uundgåelig del af den menneskelige tilværelse. Dette kommer til udtryk ved, at dødelighed, smerte, skamfølelse, jalousi og mord nu er en del af livet: Adam og Eva skal arbejde hårdt for føden, livet ender med døden, og deres ældste søn Kain slår sin lillebror ihjel i jalousi.

Adams og Evas fald gentages igen og igen i den efterfølgende bibelske fortælling: Mennesket vender sig fra Gud, hvorpå Gud tilgiver eller oprejser mennesket, der så igen vender sig fra Gud. Den bibelske historie er derfor et drama, hvor paradistilstand og fald gentager sig.

Arvesynden

Læren om arvesynden tilskrives den nordafrikanske teolog Augustin (354 - 430) og bygger på fortællingen om Adam og Evas paradistilstand og fald. Ifølge læren om arvesynden, mistede mennesket ikke bare udødelighed som følge af Adams og Evas ulydighed i Paradisets have. Nej, ved deres ulydighed kom synden ind i verden og føres derfra videre fra generation til generation via forplantningen. Tanken om arvesynden peger på, at synden er mere end handling: Den er en uundgåelig del af den menneskelige tilværelse, og mennesket kan ikke ved egen formåen undgå at synde.

Arvesynden har aldrig været anerkendt i De ortodokse kirker (De kirker, der hører til østkirken og som bl.a. findes i Rusland, Serbien og Grækenland): De ortodokse kirker anerkender tabet af udødelighed som en konsekvens af Adam og Evas overtrædelse, men afviser den radikale syndsforståelse, som kommer til udtryk i læren om arvesynden. De ortodokse kirker fastholder således, at mennesket har mulighed for *ikke* at synde.

Frihed

Fortællingen om Adam, Eva og slangen kaldes i den kristne tradition syndefaldsberetningen.

Men hvad hvis man så fortællingen som en fortælling om frihedens fødsel? Da kommer fortællingen til at handle om, hvordan mennesket, der lever i en lukket have ved at spise af træet til kundskab om godt og ondt, får indsigt.

Herefter lukkes mennesket ud af haven til verden udenfor, hvor livet godt nok ender med døden, men hvor mennesket også har frihed til at vælge. Gud er stadig med dem, og de får endda den velsignelse, at de kan sætte børn i verden og derfor gennem slægten få del i det evige liv, som gik tabt, da de blev sat uden for Paradis.

Martin Luther (1483 - 1546) og reformatorerne fastholdt læren om arvesynden, idet Luther indskærpede, at arvesynden er en personlig måde at forholde sig på. Den består i manglende tro på Gud og mangel på kærlighed til næsten. Ifølge Luther gentager mennesket Adams og Evas synd hver dag, fordi det ikke kan lade være med at opfatte sig selv som sit vigtigste formål.

Søren Kierkegaard (1813-1855) placerede i *Begrebet Angest* arvesynden i den menneskelige bevidsthed. Som barn er mennesket uskyldigt, ligesom Adam var det før syndefaldet. Men med bevidsthedens udvikling eller opvågnen kommer også *angsten*. Mennesket skal nu forholde sig til sig selv. Det skal vælge og handle.

Tør mennesket ikke hvile i at være skabt og båret af Gud, så melder angsten sig og frister mennesket til at hage sig fast i sig selv for at holde sig selv oppe. Hermed er synden en realitet. Det er således i kraft af angsten, at mennesket er "disponeret" for synd.

Den danske digter Søren Ulrik Thomsen om arvesynden:

"I mine unge dage protesterede alt i mig, naturligt nok, imod den uretfærdige tanke om arvesynden. Her stod jeg – uplettet – og med alle gode intentioner om ikke bare at gøre det hele helt rigtigt, men også langt bedre end mine forgængere, og så fik jeg at vide, at jeg – Gud hjælpe mig! havde arvet en synd. I dag, hvor jeg har haft så rigelig tid til at dumme mig og er blevet lige så anløben som alle andre rustne nedløbsrør, synes jeg sjovt nok, at det tværtimod er et meget nådigt begreb, for hvad ligger der i arvesyndstanken andet end, at det simpelthen er et menneskeligt vilkår at begå fejl, og at jeg ikke synder, fordi jeg er mig, men fordi jeg er et menneske."

(Repremiere i mit indre mørke, 2009)

De fleste nutidige fortolkninger af arvesyndbegrebet følger de tanker, som er udstukket af bl.a. Kierkegaard. Arvesynden betyder derfor heller ikke, at man "arver" synden, men at mennesket er født disponeret for at synde, ligesom det altid fødes ind i en livs-sammenhæng, der på forhånd er præget af synd og ondskab.

Synden som svar på lidelsen og det ondes problem

Læren om (arve)synden eller tanken om synden som en magt, der behersker den menneskelige tilværelse, kan ses som kristendommens forsøg på at løse problemet om lidelsen og det onde. I kristendommen forklarer man således det ondes problem med en modsætning i det enkelte menneske. På den ene side er mennesket Guds barn, skabt i hans billede til at leve livet i godhed og kærlighed. På den anden side er mennesket behersket af synden, og synden er det ondes rod – ødelæggende for det enkelte menneske såvel som det fælles liv. Det onde er altså ikke en trussel, der kommer udefra, men noget ved mennesket. Hvor dårlige omgivelserne end kan være, begynder og slutter det onde altså med den enkelte og kan således ikke bortforklares sådan som Adam og Eva prøvede på ifølge den bibelske syndefaldsberetning.

Hvorfor synden er der som en magt, der behersker det enkelte menneske, gives der ikke noget svar på. Kristendommen konstaterer med læren om synden blot, at sådan forholder det sig.

Er mennesket nødt til at synde?

Hvis synden er en magt, som behersker hele den menneskelige tilværelse, er mennesket da nødt til at synde? Både ja og nej. Nej – for hvis mennesket er nødt til at synde, så giver det ikke mening at gøre mennesket personligt ansvarlig for sin synd. Kun hvis der er en mulighed for at gøre det modsatte, kan der tales om personlig skyld og synd. Muligheden for ikke at synde findes i troen, hvor mennesket som fri over for Gud samtidig bliver fri fra trangen til sig selv.

På den anden side må man svare Ja, for i kristen forståelse kan mennesket ikke af sig selv lade være med at synde. Mennesket er som en fange – fanget ind af syndens lov. Det vil sige, det kan ikke af sig selv forlade sig på Gud. Troen på og tilliden til Gud er at forstå som en gave og ikke en menneskelig præstation.

Paulus om den frie vilje

For det gode, som jeg vil, det gør jeg ikke, men det onde, som jeg ikke vil, det gør jeg. Men når jeg gør det, jeg ikke vil, er det ikke længere mig, der handler, men synden, som bor i mig. Jeg finder altså den lov, at jeg, skønt jeg vil gøre det gode, kun evner det onde. For jeg glæder mig inderst inde over Guds lov. Men jeg ser en anden lov i mine lemmer, og den ligger i strid med loven i mit sind og holder mig som fange i syndens lov, som er i mine lemmer.

Paulus brev til romerne 7

Synd og tilgivelse

Kristendommen forudsætter, at synden er der som menneskets vantrø og selvkærlighed. Samtidig hævder kristendommen, at Gud tilgiver mennesket – også der hvor, det ingen tilgivelse ønsker. Mennesket bliver ikke tilgivet ved egen indsats. Guds tilgivelse er det, der i kristendommens optik befrier mennesket for synden – dvs. fra trangen til selvkærlighed og vantrø. Dermed sætter tilgivelsen mennesket i stand til at handle kærligt og barmhjertigt. Således peger kristendommen på, at det er noget uden for mennesket, nemlig Gud, der er forudsætningen for, at mennesket befries fra trangen til sig selv, så det kan leve i indbyrdes kærlighed og tillid.

(Emnet tilgivelse er behandlet udførligt i undervisningsmaterialet "Er der grænser for tilgivelse". Materialet kan downloades på www.bornogengle.dk)

Handling og væren

At mennesket tilgives uanset dets handlinger eller formåen peger endvidere på, at et menneskets værd ikke afhænger af hans eller hendes evner eller moralske værdier. Mennesket har sin status som værdifuldt fra Gud. Mennesket er i kristen optik således altid mere og andet end sine handlinger.

Martin Luther om gode gerninger:

Gode, fromme gerninger gør aldrig nogen god og from, men et godt, fromt menneske gør gode, fromme gerninger. Onde gerninger gør aldrig nogen ond, men et ondt menneske gør onde gerninger. (...) Og menneskets gerninger gør det ikke til et godt eller ondt menneske, men mennesket gør gode eller onde gerninger.

(Om et kristenmenneskes frihed)

At mennesket har sit værd fra og over for Gud uanset moralsk, fysisk eller mental udrustning har således betydning som relativisering af et menneskesyn, der vil gøre mennesket identisk med dets gerninger.

Synd i Bibelen

Synd forudsættes som et almenmenneskeligt vilkår i både Det gamle og nye Testamente. Derfor bedes der om syndsforladelse i bønnen Fadervor ligesom også beretningen om kvinden grebet i ægteskabsbrud (Johannesevangeliet 8) peger på dette forhold, at ingen er skyldfri og derfor kan kaste stenen. Også Paulus understreger, at "alle har syndet (Paulus brev til romerne 3 og 5) og fører dette forhold tilbage til "Adams synd".

Imidlertid introduceres Jesus som "den der bærer verdens synd", ligesom han også omgås med syndere og andre udstødte. Jesu Kristi liv, død og opstandelse betyder, at syndens magt er brudt, og at mennesket er befriet for syndens magt til at udføre kærlighedens gerninger.

Synsbegrebet og sekularisering

I takt med den sekularisering der begyndte i det 20. århundrede, mistede den kristne grundfortælling sit monopol som meningsgivende fortælling. Herved kom også det kristne menneskesyn med dets betoning af synden som en magt, der behersker den menneskelige tilværelse under opbrud. Tanken om at mennesket ikke ved egen kraft kan overvinde synd og ondskab, står i grel modsætning til humanismens idealer og den generelle samfundsoptimisme og tiltro til teknologi, viden, medicin m.m., der var særligt kendetegnende for det 20-århundrede.

Det som synsbegrebet bl.a. handler om, nemlig det ondes problem forsvandt imidlertid ikke med sekulariseringen. Tværtimod er det ofte blevet fremført, at de værste forbrydel-

Synd og skyld

Sammenhængen mellem synd og skyld er gennemgående i Det gamle Testamente. Lidelse, krig og sygdom kan således opfattes som menneskets egen skyld, fordi det er straffen for synd. For eksempel tolkes Israels eksil i Babylon som straf for den skyld Israels konger har pådraget sig ved at dyrke fremmede guder (Se 1-2 Kongebog)

Sammenhængen mellem skyld og synd udfordres dog af den menneskelige erfaring, at lidelse rammer i flæng, således at uskyldige lider, mens skyldige går fri. Denne erfaring kommer særligt til udtryk i Jobs bog. Her spørger Job netop: Hvorfor skal det gå mig så skidt, når jeg nu lever som en retfærdig mand?

I Det nye Testamente gøres der eksplicit op med tanken om lidelse som straf for synd (Se beretningen om de dræbte galilæere og det sammenstyrtede tårn i Lukasevangeliet 13,1-6 samt beretningen om den blindfødte.) Ifølge Jesu forkyndelse går Guds sol både op over de retfærdige og de uretfærdige.

Det vil sige, at livets vilkår – både de gode - og de dårlige rammer mennesker, uanset hvad de har fortjent.

Lidelser og trængsler opfattes i Det nye Testamente undertiden som en gave. Paulus nævner f.eks. hvordan, han glæder sig over sine lidelser og trængsler, fordi lidelsen og magtesløsheden netop åbenbarer Jesus. Den kristne lidelse ses her som et tegn på, at den troende tilhører Kristus og derfor skal ophøjes, ligesom Kristus blev ophøjet efter sin lidelse og død.

ser mod menneskeheden netop har fundet sted i det 20. århundrede.

Men de spørgsmål, som kristendommen forsøger at give svar på med sin forståelse af synd som en magt, der behersker den menneskelige tilværelse, er i den sekulariserede verden udfordret af svar fra psykologien, sociologien og mange andre videnskaber.

Kunsten & syndsbegrebet

Selv om det kun er inden for ”chokoladeafdelingen”, man har en daglig omgang med ordet synd, er det kristne syndsbegreb inspiration for en stor del af den samtidige kultur og kunst. Hvorfor er reklamer, film og musikvideoer – poesi og kunst så optaget af dette begreb? Det kan selvfølgelig være svært at svare dækkende på, da hver kunstner også kan have en subjektiv og personlig interesse i begrebet. Som kulturelt fænomen kan man måske overordnet sige, at syndsbegrebet berører nogle almenmenneskelige tematikker om at være menneske på godt og ondt.

I det følgende fokuseres der på kunstens fortolkninger af syndsbegrebet, dels for at belyse begrebets aktuelle og almene karakter, dels for at give elever og lærere mulighed for at få en æstetisk indgang til det teologiske begreb.

Kunstnere som Michael Kvium, Arne Haugen Sørensen, Jørgen Haugen Sørensen og Per Vers har ikke selv ’bogført’ deres billeder, skulpturer og tekster som værker, der tematiserer synden.

I de udvalgte værker arbejder de tre kunstnere dog med en slags visuelle gendigtninger af centrale bibelfortællinger, der netop tematiserer synd. For eksempel henviser Kvium med titlen *Bitter Fruit* til syndefaldsfortællingen, ligesom Jørgen Haugen Sørensens selvbiografiske skulptur *Brødrene. Skyld og sorg* ikke bare henviser til hans eget personlige brødreforhold, men også rummer en almen henvisning til myten om Kain og Abel. Hos Per Vers tematiseres begrebet fristelse, der fortolkes ind i en bred tilgang til syndsbegrebet.

I det følgende vil der være en kort gennemgang af de fire kunstnere og deres værker, ligesom rapperen L.O.C. vil blive nævnt som eksempel på en konkret kunstnerisk fortolkning af dødssynderne.

Michael Kvium

Kvium kredser i sine malerier om eksistentielle grundvilkår og portrætterer ofte sine figurer som deformer til tider androgyne skikkelser, der kan være hvem som helst, og som derved tillader beskueren at indleve sig i figurerne:

"Jeg vil lave en krop, som enhver kan gå ind i eller ud af – som de fiktive personer i en roman. For at skabe distance til mine figurer, gør jeg dem til en 'den' eller et 'det'. Jeg bruger kun rekvisitter, når de spiller en bestemt rolle, som f.eks. en forbindelse, der forhindrer i stedet for at hele."

Michael Kvium

Biografi

Michael Kvium er født i 1955 og opvokset i et intellektuelt hjem i Horsens, hvor faderen var anklager og moderen var teolog.

Kvium er uddannet på Det Kongelige Danske Kunstakademi i årene 1979-85.

I såvel *Bitter Fruit* som *Handlingen* er figurerne nøgne. Nøgenheden er ligeledes et forsøg på at almengøre figurerne. Foruden malestilen og de karakteristiske menneskeskikkelser, benytter Kvium sig også af et særligt symbolarkiv, der bruges til at fortolkes de udvalgte motiver og temaer i billederne. Nogle af de mest brugte er forbindinger, citroner, kranier og blindetegnet. I maleriet *Bitter Fruit* er titlen, citronen og kraniet symboler, der kan lukke billedets betydning op. 'Den bitre frugt' og 'døden i baghånden' giver mening sammen med det bøjede hoved, når man læser den bibelske beretning om syndefaldet. Med denne myte som betydningsmæssig klangbund bliver skikkelsen på billedet til en Evafigur, der viser, at mennesket blev dødeligt, da det blev drevet ud af Paradis efter at have spist af den forbudte frugt. Det bøjede hoved antyder dels en bortvending fra noget, altså menneskets indkrogethed, og dels en skamfølelse.

Det er ganske få figurer og rekvisitter Kvium benytter, og alligevel står fortællingen klart frem: Billedet er komponeret som en frise, hvor figurerne går helt ude ved billedfladen, mens paradiset hænger ned fra oven, eller som en gren, der vokser ud over en usynlig mur. De er altså uden for haven. Kvinden synes at skubbe manden/barnet foran sig og holder selv døden i hånden, hvor hun før holdt frugten. Figurerens retning understøttes af håret og skaber en illusion om en bevægelse. Sammenstilling af mennesker og kranier tilfører billedet en tidslighed, forstået som timelighed, mens de nøgne kroppe fastholder det alment-menneskelige i syndefaldsberetningen.

Titlen spiller på forskellig brug og betydninger af bitter som f.eks. "bitter erfaring"; et udtryk der bruges for at beskrive, at en bestemt erfaring har haft en negativ konsekvens. I syndefaldsberetningen og billedet er konsekvensen naturligvis, at mennesket fordrives fra Paradis, bliver dødelig og får kundskab om godt og

ondt – ligesom smerte og anstrengelse bliver en del af jordelivet. I billedet hænger citronen samtidig også som et gyldent løfte over evafigurens bøjede nakke: Som livssymbol lover citronen frugtbarhed og evigt liv gennem slægten. En pointe der understreges af figuren foran Eva, hvis denne aflæses som et barn.

I Kviums billede *Handlingen* fortolkes en anden bibelsk beretning, nemlig lignelsen om underet i Kana, hvor Jesus forvandler vand til vin. I billedet sidder en nøgen, lidt deform mand på et bart gulv i et rum, der kun er møbleret med et spejl på væggen. Manden har vendt verden ryggen og sidder sammenkroget om sig selv, mens han vender lignelsen på hovedet og forvandler vin til vand. Denne omvendning skal læses som en nedbrydende og destruktiv handling, der ikke opretholder fællesskab og fest, som det er tilfældet i den i bibelske beretning. I stedet symboliserer handlingen menneskets indkrogethed, altså menneskets trang til at vende Gud, næsten og verden ryggen i et selvoptaget foretagende, der tydeligvis er formålsløst. Selv spejlet fungerer ikke længere og afviser også verden, idet der ikke længere er nogen spejlingseffekt. At spejlet traditionelt har symboliseret forfængelighed tilføjer blot endnu en nuance i forhold til fortolkningen af menneskets indkrogethed, idet forfængelighed i negativ forstand også kan tolkes som selvoptagethed.

Jørgen Haugen Sørensen

Jørgen Haugen Sørensen kredser i sine skulpturer om liv, død, forgængelighed og kamp. Hele sin kunstneriske karriere har han desuden konkurreret med broren, der også er kunstner.

De to skulpturer *Brødrene. Skyld og Sorg* relaterer således muligvis til et personligt anliggende. Men værket rummer også med sin bestemte titel og de nøgne anonyme kroppe en henvisning til den første bibelske søskendestrid om Kain, der i jalousi slår sin bror Abel ihjel.

I skulpturen er de to figurer næsten vokset sammen i kampen og kan ikke længere umiddelbart skilles ad. Det bestialske dobbelte greb i ansigtet sletter de menneskelige og personlige træk. De kæmpende er rene kroppe – blødende kødklumper. Her er fornuften stået af. Men, hvad er der så tilbage af et menneske, hvis ikke ansigtet er der?

Biografi

Jørgen Haugen Sørensen er født 1934 og autodidakt. JHS kredser i sine skulpturer om liv, død, forgængelighed & kamp. Hele sin kunstneriske karriere har han konkurreret med broren, Arne Haugen Sørensen.

Der er grænser for, hvad de fleste mennesker kan gøre mod hinanden ansigt til ansigt. Men idet ansigtet ikke er der, opløses disse grænser, for det menneskelige sidder i ansigtet – og man handler hverken som eller mod et menneske.

I den lodrette skulptur hænger de stridende brødre indrammet i en jernkube over skyerne og danner næsten vinklerne i et timeglas. Der er en underlig spænding i denne ophængning, idet kroppene ikke længere synes at kunne bevæge sig, men er fastholdte, spændte og ophængte i kampen. Den synes uendelig, hævet over tid og sted. I begge skulpturer angiver de nøgne kroppe også Kain og Abel historiens almene aspekter; at mennesket også lader sig styre af følelser, at mennesket er jaloux og på baggrund af denne følelse vender ryggen til Gud, næsten og fællesskabet. Mens den vandrette kamp ligner hverdagslige sammenstød, så er den lodrette kamp eviggjort.

Arne Haugen Sørensen

Arne Haugen Sørensen arbejder som maler og grafiker særligt med eksistentielle temaer: Han spørger gennem maleriet til, hvad det vil sige at være menneske på godt og ondt. Ofte danner bibelske eller antikke myter direkte forlag for billederne.

Arne Haugen Sørensens malestil er ekspressiv og rummer nogle gange et næsten surrealistisk udtryk. Figurenes ansigter træder tit maskeagtige frem med store øjne, næser og munde. Indimellem bider de fra sig med groteske tandsæt.

Haugen Sørensens billeder viser næsten altid relationer mellem mennesker eller mellem mennesker og Gud. Han tager fat i de store følelser som kærlighed, erotik, omsorg, lidelse, had, svigt og synd. Ofte rummer billederne en konflikt eller en spænding.

Han lader både billederne tale til menneskelige erfaringer og med bibelske og mytologiske referencer: I *Hjemkomsten* løsriver titlen billedet fra bibelteksten ved at benytte ordet hjemkomst, der sprogligt tilhører vores hverdag. Omvendt er der tale om en bestemt hjemkomst; hjemkomsten. Det antyder, at noget i billedet også ligger ud over vores hverdag og måske berører generelle træk og eksistentielle spørgsmål.

En hjemkomst, der befinder sig på det almene, eksistentielle plan, er netop den, der skildres i historien om Den fortabte søn.

Biografi

Arne Haugen Sørensen er født 1932.

"Det skal være dramatisk, og der skal være to elementer, således at det er tvedelt – det gode og det onde ... [...] jeg ved godt, at det onde er inde i alle mennesker." (ASH)

Overskridelsen af det enkeltstående, hverdagslige til det generelle og eksistentielle understreges af billedets komposition og farveholdning. Billedet er rent farvemæssigt delt i en mørk og en lys side: Til højre i billedet ses huset, der indeni gløder og lyser i varme gyldne farve – her er 'hjem' og nogen er hjemme! Døren er en åbning ind og hjem ligesom armene, der omfavner og modtager den anden figur. Venstre del af billedet henligger i mørkere farver (gråblå toner) og er komponeret som en vej tilbage i billedet, ud eller hjemmefra. Det er derfra den hjemvendte kommer. Hjemkomstens gensidige glæde understreges i omfavnelsen, der er så voldsom, at den hjemvendte kun rører jorden med tåspidserne, og næsen lader figurerne smelte helt sammen.

Per Vers

Per Vers' rap tekst *Nej tak* handler om tilbud og fristelser, der følger i kølvandet på berømmelsen som rapper. Teksten emmer af humor og selvironi. Rapperen i teksten spiller op til nogle af rapmusikkens hårdtpumpede klicheer om sex og succes, men punkterer dem samtidig ved at gøre sig selv til en klam, men uimodståelig ordmagiker, der kan få husmødre til at gøre hvad som helst. Teksten handler om at forvalte sin frihed og være sin elskede tro. Og om at troen for denne rapper er troen på kærligheden til 'hans engel', den kvinde, som han elsker.

Teksten spiller 'den nådesløse drift' ud imod viljen og dømmekraften, som de stridende parter i rapperen. Kampbilledet minder om den konflikt, der finder sted i Paulus' brev til romerne (kap. 7), men hvor Paulus siger, at han ikke kan gøre det gode, som han vil, siger rapperen 'nej tak' til det, der frister og truer med at ødelægge kærligheden.

Teksten er udtryk for en intertekstualitet mellem kunsten og bibelsk-kristne temaer med referencen til Paulus tanker om menneskets mulighed for at gøre det gode/onde.

Biografi

Per Uldal er født i den lille by Gram i 1976, men flyttede til København efter sin studentereksamen og dannede gruppen Sund Fornuft som udgav 2 albums. Gruppen hittede med nummeret *Zen Midt I Centrum*.

Per Vers vandt desuden i 2000 og 2001 den berømte MC's Fightnight freestyle-rap-battle-turnering og trak sig herefter ubesejret tilbage.

Han regnes i dag stadig som en af Danmarks bedste freestylere.

Kundskabens træ

Handlingen

Handlingen i *Kundskabens træ* udspiller sig i årene 1958-60. I filmen fortælles en udviklingshistorie om pigen Elin, der fra at være en af de ledende piger i 2. mellem, degraderes til syndebuk og udsættes for mobning i form af klassekammeraternes chikane og udelukkelse af hende.

Mobningen startes af Helge, der ligesom de øvrige drenge i klassen er betaget af Elin. På en tur i Botanisk Have finder han et kondom, som han puster op trods Elins protester. Da han efterfølgende forsøger at kysse hende hjemme i familiens garage, afviser hun ham. Som hævn for afvisningen begynder Helge nu at mobbe Elin støttet af de øvrige forsmåede drenge og af klassens piger, som er misundelige over, at Elin er så omsværmet.

Niels Malmros' alter ego, Niels Ole, deltager ikke direkte i chikanen mod Elin, men gør heller ikke noget for at stoppe den, bl.a. fordi han er optaget af et ulykkeligt kærlighedsforhold til Maj-Britt, som går en klasse under ham.

Årsagen til mobningen har aldrig været eksplicit formuleret, og da en af klassens drenge til det store skolebal i 4. mellem bryder tavsheden ved at spørge, hvad de andre egentlig har imod Elin, beslutter drengene at få afløb for deres dårlige samvittighed ved alle sammen efter tur at danse med hende.

Da Mona, som i den mellemliggende periode er kommet ind i varmen hos den toneangivende gruppe i klassen, ser Elin danse med drengene, lokker hun sin rivalinde ud på dametoiletet. Under et heftigt skænderi med efterfølgende håndgemæng, kommer Mona til at rive Elins kjole i stykker. Elin er nu nødt til at forlade ballet, mens resten af klassen giver sig i kast med at danse lanciers.

Fortolkning

Barndommen som den uskyldige tilstand kommer stærkest til udtryk i skovtursscenen, hvor Niels Ole og Flemming følger efter Majbrit og Ina. Stemningen i scenen er entydig idyllisk. De unge synes i pagt med naturen, som er ufarlig, ligesom sollyset giver en fornemmelse af liv og lethed. Med filmens titel "Kundsk-

bens træ” er det nærliggende at læse denne scene som en slags paradistilstand. De unge er endnu uden kundskab om godt og ondt. De er endnu uskyldige.

At de ikke kan forblive i uskyldstilstanden er dog allerede forudgrebet:

- Autoriteterne trodses (i geografitimen).
- Anne-Mette fristes og bruger selv klassens indsamlede penge.
- Erotikken og seksualiteten spirer, men for Elin belægges den med skyld, da hendes forældre antyder, at den gave hun får af sin første kærlighed, skulle være betaling for noget.
- Kimen til ondskaben er lagt i udstødelsen af Mona.

Scenen i Botanisk Have er vendepunktet i filmen: Her sker ’syndefaldet’! At faldet er henlagt til Botanisk have er ingen tilfældighed. Haven symboliserer Paradisets Have som en harmonisk ramme om Helge og Elins date. Harmonien brydes imidlertid med Helges snak om uønskede graviditeter og hans leg med et brugt kondom. Han praler som en anden hanekylling om et potentielt opgør med sin far: Skulle Helge en dag gøre en pige gravid, vil faren nemlig smide ham ud hjemmefra. Men det skræmmer ikke Helge – han er ligeglad. Farens trussel om bortvisning fra hjemmet referer til den bibelske syndefaldsmyte, hvor Adam og Eva smides ud af Edens Have, da de trods Gud (faderen) og spiser af den forbudte frugt.

Helge når aldrig så langt, for Elin afviser ham, og dér ender harmonien. Hermed starter Elins fald fra at være klassens populære pige til at være den udstødte. Faldet sker ikke som i Bibelen via overtrædelsen af det fremsatte tabu, men derimod som resultat af, at Helges ikke fik muligheden for at trods autoriteten og ’spise af den forbudte frugt’. Man kan altså sige, at lige meget hvad, ville der være sket et syndefald.

Nu er den paradisiske barnetilstand uigenkaldeligt slut og ondskaben er for alvor kommet ind i verden: Mobningen af Elin eskalerer. På lejrskolen får hun øgenavnet TRL (transportabel rejseluder), og efterfølgende udelukkes hun fra klassens fester ligesom ingen vil tage imod hendes invitation. Ved den afsluttende skolefest synes vejen imidlertid åben for en rehabilitering af Elin – idet festen og dermed også filmen ender uforløst, da Elin forlader festen med iturevet kjole. Filmens slutning peger på, at ondskaben og kundskaben hører sammen.

Afslutning

Skal man prøve at svare mere fyldestgørende på spørgsmålet om, hvorfor syndsbegrebet er hot i kunst og kultur, kan man på den ene side tage fat i reklamernes og den populære kulturs generelle flirt med bibelske og religiøse referencer og se syndstematikken som en forlængelse heraf: Syndsbegrebet giver mulighed for at arbejde med provokation og modkultur, idet f.eks. dødssynderne til en vis grad stadig beskriver, hvad der kan være moralsk forkert i mange menneskers bevidsthed. Reklamens inderste væsen handler desuden om at friste potentielle købere, og netop fristelse er også et centralt begreb i syndstematikken. F.eks. Cult (Party now – *Apologize later*), Frisko (de 7 dødssynder som is), der spiller på forskellige former for nydelse.

Mere kompleks bliver det i Le Klints reklame for et nyt lysdesign, hvor titlen lyder "Don't be afraid of the light" mens slangeagtige lys i hobetal lyser på en kvinde i skindtøj med lange bare ben og høje hæle, der tydeligvis er en moderne evafigur. Teksten spiller på en omvendning af filmtitlen "Don't be afraid of the dark", mens det bibelske tema, om Eva har noget at skjule for Gud, her kommer til at handle om, at kvinden ikke behøver at skjule noget for nogen, fordi lyset i sig selv gør hende skøn og perfekt i æstetisk forstand. Hun kan trygt komme frem i lyset. Intet er forkert ved hende: Le Klints lys er det godes og det skønnes lys! (Modsat mørket og det onde, som teksten og de slangeagtige lamper referer til).

Kigger man så på de øvrige kunststarters optagethed af syndsbegrebet, graver man sig også lidt dybere ned i forståelsen af syndsbegrebet. Myter beskriver blandt andet forholdet mellem Gud og mennesker og menneskets eksistentielle levevilkår. I de myter, kunstnerne i nærværende projekt gendigter, er de centrale begreber bl.a. jalousi, hævn, skyld, død, kærlighed, tro/vantro, indkrogethed og frihed. Altså begreber, som de fleste mennesker i dag også forholder sig til.

Hvordan hvert enkelt menneske erfarer og tackler disse begreber er også afgørende for, hvordan livet former sig, hvilke handlinger, der træffes, om et menneske føler, det er lykkeligt og tilfreds og har et godt liv.

Mange af de centrale begreber, man kommer omkring i arbejdet med syndsbegrebet er dermed aktuelle også for et moderne menneske helt ned på hverdagsplan. Det er begreber, der sætter fingeren på de ømme punkter i livet og berører tanker, følelser og handlinger – betingelserne for vores liv, men også begrænsninger og muligheder.

På spørgsmålet om, hvorfor samtidskunsten reflekterer over syndsbegrebet, er svaret måske, at både Bibelen og den moderne kunst beskæftiger sig med, hvad det vil sige at være menneske.

Bilag

Synd og De ti Bud

De ti bud er betegnelsen på den lovsamling, som er overleveret i Det gamle Testamente (2 Mosebog 20 og 5 Mosebog 5). De ti bud står som indledning til hele den lov, som Gud ifølge Det gamle Testamente gav til sit folk Israel i ørkenen ved Sinai bjerg. For jøderne rummer De ti bud Guds vilje i en sum. Loven eller De ti bud regulerer forholdet mellem mennesker og Gud.

Jesus og De ti bud

Det Nye Testaments holdning til De ti bud og Loven er ikke entydig. På den ene side siger Jesus i Det nye Testamente, at han er kommet for at nedbryde Loven – på den anden side, at han er kommet for at opfylde den. Nogle steder er overholdelse af Loven betingelsen for evigt liv (Se Lukasevangeliet 18,18-23), andre steder er lovopfyldelse ikke nok – man skal f.eks. sælge alt, hvad man har, og give det til de fattige (Se Matæusevangeliet 19) I bjergprædikenen radikaliserer Jesus loven. Således skærpes buddet om næstekærlighed til også at gælde fjenden. Andre steder siger Jesus, at alle Lovens bud kan sammenfattes i det ene, at "Du skal elske Gud og næsten som dig selv."

Paulus om loven

Vær ingen noget andet skyldig end at elske hinanden; for den, der elsker andre, har opfyldt loven. Budene: »Du må ikke bryde et ægteskab; du må ikke begå drab; du må ikke stjæle; du må ikke begære,« og et hvilket som helst andet bud, sammenfattes jo i dette bud: »Du skal elske din næste som dig selv.« Kærligheden gør ikke næsten noget ondt. Kærligheden er altså lovens fylde.

Paulus brev til romerne 13,8-10

Hvor De ti bud i jødedom kan regulere forholdet mellem mennesket og Gud, da hævder kristendommen, at afsættet for et gudsforhold aldrig kan findes hos mennesket. Mennesket skal eller kan ikke regulere sig til et forhold til Gud. Gud opsøger selv mennesket uanset dets moralske udrustning. Menneskets gudsforhold kommer således i stand ved at Gud kommer til mennesket og ikke omvendt.

I Martin Luthers *Lille Katekismus* optræder De ti bud som rettesnor for alle, der "frygter og elsker Gud", men det kristne består ifølge Luther ikke i specielle handlinger eller forbud, men i at mennesket ikke har sig selv som formål.

Er kristne handlinger det samme som De 10 bud?

De danske teologer K.E. Løgstrup(1905 -1981) og Johannes Sløk (1916 – 2001) afviste tanken om en særlig kristen etik.

Summarisk sagt viste Sløk i værket *Kristen moral før og nu*, hvorledes kristendommen op gennem historien er blevet overtaget og forvansket af græsk filosofi, skolastik og pietisme, og således blevet offer for en moralisering, hvilket har foranlediget den misforståelse, at der i kristendommen skulle være anlæg for en særlig etik og moral. Sløk forsøger i stedet at vise, at kristendommen ingenlunde stiller sådanne krav til mennesket, men blot "kræver næsten af din hånd".

På samme måde viste Løgstrup i *Den etiske fordring*, at fordringen (buddet om næstekærlighed) ikke giver nogen konkrete anvisninger for, hvordan livet skal leves, men siger, *at hvor som helst et menneske handler, skal det være til den andens bedste*. Kristendommen kan derfor ikke være grundlag for konkrete handlingsanvisninger eller normer, dens etiske indhold er altid kun kravet om uselvsk kærlighed. Hvordan det skal ske, må vi selv finde ud af.

De 7 dødssynder

Oprindelsen til læren om de 7 dødssynder skal findes i klostervæsenet, der opstod i det 3. århundrede. Den endelige udformning og fastlæggelse af dødssyndernes omfang blev vedtaget i slutningen af 500-tallet da Pave Gregor Den Store fastslog, at der var 7 dødssynder:

*vellyst, frådseri, gerrighed/begær,
sløvhed/ligeegyldighed, vrede, misundelse, hovmod*

Dødssynderne var så alvorlige, at de ikke kunne sones i skærsilden. Hvis man havde begået en dødssynd, skulle man sørge for at få aflad (f.eks. ved at købe afladsbreve eller udføre særlige handlinger), inden man døde for ikke at komme i helvede.

I middelalderen var dødssynderne et populært emne for bl.a. forfattere og billedkunstnere og gennem disse skildringer nåede de ud til den brede befolkning. I katolsk teologi tales der i dag ikke om dødssynder men om alvorlige synder. Begge slags synder afskærer mennesket fra Guds nåde, medmindre det bekender sine synder og gør bod. Bod kan være nogle bestemte øvelser, f.eks. at bede Fadervor et bestemt antal gange. Herved bringer mennesket sit forhold til Gud i orden igen.

Luthers opgør med dødssynderne

Luther gjorde op med den tanke, at synd dækker over særlige, konkrete handlinger, som læren om de 7 dødssynder er udtryk for. Ifølge Luther var en handling hverken god eller syndig i sig selv. Det er oprøret mod Gud og dermed menneskets vantro og selvkærlighed, der er den grundlæggende synd.

I øvrigt mente Luther ikke, at et menneskes gode og dårlige handlinger kan give eller fratage det Guds tilgivelse. Tilgivelsen modtager mennesket i dåben, og den kan ikke mistes.

Synsbegrebet blev i protestantismen således radikalt anderledes end i katolicismen, og af samme grund har de 7 dødssynder ikke en central placering i den protestantiske kirke i dag.

Fra laster til dyder

I 2001 udgav Jan Lindhardt, der dengang var biskop over Roskilde stift en bog om de 7 dødssynder. Her argumenterer han for, at middelalderens dødssynder i vores samtid er blevet til dyder, som vi tilskyndes til at handle efter.

I nærværende materiale repræsenteres hans holdning i en avisartikkel.

SYNDEN HAR FORLADT VERDEN

SÆRTRYK, KRISTELIGT DAGBLAD 1995.

AF JAN LINDHARDT

Synden bryder sig ikke om at gå alene, og derfor har den taget moralen og etikken med sig, siger lektor dr. teol. Jan Lindhardt i den første af en række artikler om de syv dødssynder. Er talen om synd blevet hjemløs i det moderne menneskes tilværelse? Eller giver det stadig mening at tale om synd og dødssynd?

Den kirkelige tradition kender til syv fænomener, der er blevet betragtet som så syndige, at de er blevet forsynet med prædikatet dødssynd. Det drejer sig om misundelse, utugt, vrede, hovmod, dorskhed, gerrighed og frådseri.

Lektor dr. teol. Jan Lindhardt, Århus Universitet skriver her om de syv dødssynders historie – og aktualitet. Ganske vist hører begrebet dødssynd til i middelalderen, men misundelsen, utugten, vreden, hovmodet, dorskheden, gerrigheden og frådseriet er jo ikke blevet begravet. Dødssynderne lever – spørgsmålet er hvor og hvordan.

Når Kristeligt Dagblad vil skrive om de syv dødssynder, må forklaringen være arkæologisk: man vil søge tilbage til noget, der var, men som ikke er mere, og som kun har efterladt sig få spor. På samme måde som arkæologer arbejder i knæhøjde eller kabeldybde, således udfører også forskere med synden som objekt et feltarbejde, hvor man med teske graver i sindets dybder.

Umiddelbart er synden ikke synlig længere, ordet 'synd' er formentlig kommet ind i det danske sprog ved overgangen til kristendommen som låneord fra tysk, og det har skullet konkurrere med det ældre danske ord 'ondskab'. I dag er begge ord på vej ud igen, mest tydeligt med 'synd' og dets ligemand 'skyld'. I dag bruges det vel kun i den afsvækkende betydning, som kom frem i forrige århundrede: det er synd og skam, hvorved der ikke placeres syndigt på nogen, eller det er synd for hende, hvor 'hende' hverken har lod eller del i nogen begået synd.

Synden er i dag vanskelig at få plads til. Der begås ikke synder længere. Syndsbegrebet anses ofte for at høre til en del af den kristne tradition, hvor moderne tid ikke kan vedkende sig arv og gæld. I kirken taler man altid så meget om synd, siger folk. 'I kirken formeligt driver væggene af synd', har et skarpt hoved sagt som begrundelse for, at han aldrig satte sine ben derinde.

Man kan nu roligt gå ind i kirken, for synden er for længst gået ud. Ja, den overlever lidt i liturgi og bibeltekster, men efter liturgireformen er den også her stærkt på retur. Og i præstens prædiken er den praktisk taget væk. Det vil være svært at finde en moderne præst, der vil tage ordet i sin mund. For det første er det umoderne, og for det andet er Gud jo god, og derfor står synden ikke Ham og os imellem. Der er faktisk slet ingen grund til at komme ind på dette og beslægtede emner, og hvorfor så sparke sig selv bagi?

Her er sket en modernisering af kristendommen. Tidligere, f.eks. i det Nye Testamente, spillede synden en vis rolle. 'Dine synder er forladt', siger Jesus til den lamme mand på sengen (Markus 2,9). Kristus døde for vore synders skyld (I. Korinterbrev 15,3). I det Nye Testamente er hovedtanken, at man skulle have sine synder forladt. Lettet kan man drage videre, fordi man ved Guds hjælp har forladt synden, der bliver liggende i vejkanten.

H

hori består denne synd? Ifølge jødisk opfattelse består den i ikke at overholde loven, og loven var mere omfattende, end den er i dag, fordi den også omfattede etikken. Jesus understregede yderligere, at det store bud i loven er, at man skal elske Gud og elske næsten som sig selv (Matth. ev. 22): Etik havde for jøderne og for det Nye Testamente noget at gøre med at forholde sig til Gud og mennesker, og overtrædelse af budene var synd.

Munkevæsenet opstår i det 3. århundrede som et forsøg på at leve, som Gud gerne vil have det. Det er godt med syndstilgivelse, men det ville dog være bedre, om man ikke behøvede at ulejligede Gud så meget. I begyndelsen i Ægypten er det folk, der lever alene som eremitter og eneboere, men hurtigt finder disse mennesker ud af at slutte sig sammen i klostre for derved mere effektivt at afskærme sig mod omverdenen (kloster kommer af: claustrum = indelukke). Her lever munkene et liv fjernt fra denne verden i håb om derved at bekæmpe synden ved at flygte fra den. Snart formulerer man de tre munkeløfter: at leve i fattigdom, i kyskhed og i lydighed mod foresatte. Fattigdommen skærmer en mod rigdommens fristelser, kyskheden mod kødets lyster og det vigtigste løfte, lydigheden, beskytter en imod ens egen letfordærvelige vilje, der så let kan lede en på gale veje.

Men nissen flyttede jo med. Er man meget alene, så kommer man til at tænke på mange ting, som ikke er sunde. Og tænker man på noget ondt, er det jo næsten ligeså galt som at gøre ondt. Tanker er todfrie, siger et ordsprog, og de er også vanskelige at styre. Hvad gør man så? Ja, munkevæsenet er faktisk et stortilet forsøg på tankekontrol og hjernevask.

M

en når man skal kontrollere og vaske, er det vigtigt at vide, hvad man har med at gøre. Og det er her, at de syv dødssynder eller hovedsynder, som de oprindeligt kaldtes, kommer ind. De er udviklet af klosterideologerne Cassian fra det 5. og Gregor fra det 8. århundrede – et forsøg på at kortlægge sindet. Efter nogen diskussion når man frem til disse syv: superbia (overmod), avaritia (gerrighed), luxuria (utugt), invidia (misundelse), gula (frådseri), ira (vrede) og accidia (sløvhed, dovenskab). Hvis man tager forbogstaverne i de latinske betegnelser, får man huskeordet SALIGIA. Ofte ser man det fremstillet således, at superbia, overmodet, er det grundlæggende,

f.eks. billedligt hvis grene så udgøres af de andre dødssynder. Overmod, dvs. ikke at ville kende sin plads over for skaberen, blev opfattet som roden til alt andet ondt.

I denne fase er de ikke ment som egentlige synder, men snarere som uheldige dispositioner i sindet, der hver især kan forårsage mange forskellige synder. Hvad kan man ikke i vrede finde på af uoverlagte ting? Eller hvordan kan ikke gerrigheden fordreje og ødelægge ens forhold til jordiske ting? Accidia er en anden meget uheldig disposition. Man gider ikke, bliver slap og doven. 'Spleen' er vel den moderne parallel hertil. En farlig disposition, når man har valgt en levevis, der skal bæres af engagement og lidenskab. Og på samme måde med de andre hovedsynder. Alle kan de være roden til mange onde tanker og gerninger.

Senere i middelalderen tænker man mere kontant og gør de syv synder til egentlige synder. Bodssakramentet udbygges i det 13. århundrede, og til det brug skal alle, ikke blot munke, årligt bekende deres synder og angre. Til hjælp for den dårlige hukommelse havde man bodsbøger eller syndespejle, som kunne hjælpe den bodfærdige til ikke at overse nogen synd. Den ville ikke blive tilgivet, hvis den ikke var blevet bekendt. Og dødssynderne blev kaldt således, peccata mortalia, fordi de vendte mennesket bort fra Guds nåde og gjorde det skyldig til evig straf.

Denne gøren synderne til noget konkret, i stedet for som tidligere at lade dem være mulige dispositioner for det onde og dermed for oprør mod Gud, protesterer Luther imod. Der er ikke forskel på syndefulde gerninger, ej heller på de gode gerninger for den sags skyld. Det kommer an på, hvem der gør dem. At samle et halmstrå op kan være en bedre gerning end at bygge en kirke, siger han. Det afgørende er, om det sker i tro eller vantro.

Egentlig er den eneste rigtige synd, et menneske kan begå, at vende sig bort fra Gud. Hvis man er optaget af at skelne mellem de forskellige synder og beskrive dem hver for sig, så ser man bort fra det grundlæggende forhold, som er gudsforholdet.

Der findes ikke noget, der er hverken godt eller syndigt i sig selv. Således skærper Luther i virkeligheden de tidlige middelalderteologers tanke om, at det er overmodet (superbia) eller oprøret mod Gud, som er den grundlæggende synd.

Siden middelalderen og Luther er der jo sket så meget. Bl.a. føler mennesket sig ikke længere ansvarlig over for Gud på samme måde som før. Det har fået sin frihed. Eller det har i hvert fald taget sig nogle friheder i form af rettigheder, som det har tilkendt sig selv. F.eks. menneskerettighederne. Når Gud ikke længere kan kræve mennesket til regnskab, så bliver synden noget tynd i det. Jeg kan jo selv bestemme, om jeg vil være gerrig, leve i spleen, utugt eller frådseri etc. Jeg har jo kun ansvar over for mig selv, ikke over for andre. Derfor ser vi, at vantroen og de syv dødssynder forsvinder som synder.

I virkeligheden er det jo slet ikke forkert at være gerrig. I vore dage hedder det godt nok noget andet, nemlig at man er profitorienteret, hvilket er et krav, man må stille til enhver ansvarlig virksomhedsleder. Spleen er et moderne fænomen, som dukker op gang på gang, fra Oskar Wilde til Klaus Rifbjerg, og det er der da ikke noget forkert i, tværtimod er det faktisk meget kulturelt. Misundelse er ikke en last, men en vigtig socialiseringsfaktor, hævder den franske filosof Girard. Utugt kan slet ikke betragtes med syndens briller – med mindre man da påfører andre sin AIDS-sygdom. Vrede er en kreativ følelse, som man ikke må undertrykke, fordi den er en af menneskets vigtige udfoldelsesmuligheder. Overmod bør nok forstås som stolthed, dvs. sans for indre selvværd, hvilket jo er forudsætningen for at være et funktionsdygtigt menneske. Det ved enhver, der har været på assertationskursus.

Dispositionerne er der godt nok stadig, men de er blevet til psykologiske fænomener, hvorved de har mistet deres syndefuldhed. Psykologiske fakta kan ikke være onde. Det kan fakta i det hele taget ikke. Det er måske derfor, at den nye bibeloversættelse ikke længere taler om syndfloden, men om 'Den store vandflod'. Beretningen skildrer jo det formodede faktum, at vandene steg, og at alle druknede, undtagen Noah og dem, der var med ham i arken. Var det en oversvømmelse for syndens skyld? Ja, hvem ved. Og det er vel ikke forunderligt, at den friske religions historiker Michael Rothstein spørger i sin bogtitel: 'Er Jesus en vandmand?'

Således er synden forsvunden ud af verden. Men synden bryder sig ikke om at gå alene. Derfor tager den moral og etik med sig. Og vi står lidt rådvilde tilbage og siger til os selv og hinanden, at vi må have en holdning.

Lidt holdning og lidt synd har vi dog endnu tilbage. I listen over dødssynder, der har været igennem en psykologisk hvidvaskning, nævnte jeg ikke gula, frådseriet, som stadig er lidt syndigt, selvom vi ikke bryder os om ordet. Vi skal spare på ressourcerne. Vi må ikke være fede, og vi må ikke svine. Vi skal være grønne og rene. I skolen (jvf. TV 17. august 1994) har man erstattet Ingemanns morgensalmer med ny avanceret poesi om, at flaget skal til tops, for at minde os om, at vi skal spare på vandet. Der er dog stadig et kors i flaget.

Bibeltekster

Syndefald og arvesynd

1 Mosebog 1-4

Paulus brev til romerne 5

Synd som et almenmenneskeligt vilkår

1 Kongebog 8, 46

Salme 51

Ordsprogenes bog 51

Prædikernes bog 7,20

Mattæusevangeliet 6, 9 -13 (Fadervor)

Lukasevangeliet 18,9-14

Johannesevangeliet 8

Paulus brev til romerne 3,10

Paulus brev til romerne 7

Synd og tilgivelse

Lukasevangeliet 15,11 ff (Lignelsen om den fortabte søn)

Johannesevangeliet 1,29

Paulus brev til romerne 3,10

Paulus brev til romerne 5-6

Synd og skyld

Jobs bog

Mattæusevangeliet 5,43 – 45

Lukasevangeliet 13,1-6

Johannesevangeliet 9

Bibelske referencer hos udvalgte kunstnere

1 Mosebog 1-4

Lukasevangeliet 15,11ff

Johannesevangeliet 2

Paulus brev til romerne 7

Elevopgaver

Michael Kvium

Kvium kredser i sine malerier om menneskets eksistentielle grundvilkår: Hvad vil det sige at være menneske?

På spørgsmålet om, hvorfor menneskefigurerne i Kviums malerier er så hæslige og kønsmæssigt udefinerede, svarer han:

"Jeg vil lave en krop, som enhver kan gå ind i eller ud af – som de fiktive personer i en roman. For at skabe distance til mine figurer, gør jeg dem til en 'den' eller et 'det'. Jeg bruger kun rekvisitter, når de spiller en bestemt rolle, som f.eks. en forbindelse, der forhindrer i stedet for at hele."

Michael Kvium

Adam, Eva og slangen

Adam og Eva lever i Paradisets have tæt på Gud, men fordi de vil bestemme selv, forvises de til verden uden for Paradis, hvor livet ender med døden. De får dog den velsignelse, at de kan sætte børn i verden og derved gennem slægten få del i den udødelighed, de mistede, da de blev sat uden for Paradis.

Syndefaldet

Michael Kvium, *Bitter Fruit*

I maleriet **Bitter Fruit** er titlen, citronen og kraniet symboler, der kan lukke billedets betydning op. 'Den bitre frugt' og 'døden i baghånden' giver måske mening sammen med det bøjede hoved, når man læser den bibelske beretning om syndefaldet.

Opgave

1. Læs fortællingen om Adam og Eva (1 Mosebog 3)
 - Skriv nøgleord til fortællingen.
2. Hvordan gendigter Kvium historien i billedet *Bitter Fruit*?
 - Beskriv billedets symboler.
 - Beskriv tid og sted i billedet.

Niels Malmros

Nils Malmros er født i 1944 og opvokset i Århus. Hans mor passede familiens fem børn, mens hans far var overlæge på Kommunehospitalet og derfor både åndeligt og fysisk fraværende i hjemmet.

I mellemskolen og gymnasiet gik Niels Malmros på den socialt prestigefyldte Århus Katedralskole, hvorefter han begyndte at læse medicin. I forbindelse med lægestudiet fik han mulighed for at tage velbetalte nattevagter, som var med til at finansiere flere af hans film. Medicinstudiet afsluttede han først efter 22 år.

Kundskabens træ blev Malmros' folkelige gennembrud. I filmen rykker han sine skoleelever op i 2. mellem og følger dem i to år under pubertetens frembryden og kulmination.

Med Kundskabens træ fulgte Malmros op på sine to første røste film om børn i skolealderen:

Lars Ole 5c og *Drenge*.

Malmros laver film om børn og ikke først og fremmest film for børn. Han er i øjenhøjde med børnene og lever sig ind i deres særlige verden.

Malmros' film har vundet et utal af priser. Kundskabens Træ har været vist på Filmfestivalen i Cannes, modtaget Gjert Baardsen-prisen Oslo og Filmlinse, Lübeck.

Filmen er på kulturministeriets kulturkanon.

Kundskabens Træ

Opgave

1. Læs fortællingen om Adam og Eva (1 Mosebog 3)
 - Hvordan skildres paradistilstanden?
 - Hvordan sker syndefaldet?
 - Hvilke konsekvenser får det?
2. Hvori består syndefaldet i filmen *Kundskabens Træ*?
3. Hvordan beskrives 'paradis-tilstanden' før syndefaldet?
 - Hvilke konsekvenser får syndefaldet for filmens personer?
4. Hvad opnår instruktøren ved at bruge syndefaldsberetningen som reference?

Spejlets symbolik

I den kristne kunst er spejlet enten symbol på dyden visdom ("Kend dig selv") eller lasten forfængelighed.

Koblingen af spejl og nøgen kvindekrop har traditionelt symboliseret sandhed.

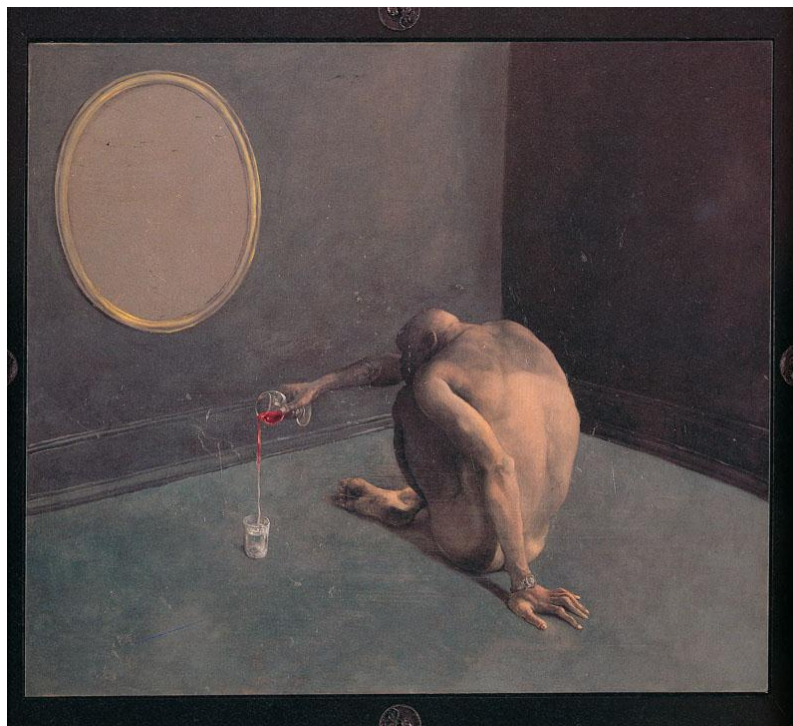
Kvium leger med symbolernes betydning, idet han benytter en maskulin krop og ikke en nøgen kvindekrop. Spejlet har mistet sin spejlingseffekt og dermed sit forhold til verden, ligesom mennesket også vender ryggen til verden.

I billedet bliver vin, vand og armbandsur også til symboler – ligesom de nøgne vægge afgiver betydning gennem deres farveholdning og umøblerede tilstand.

Luther og det *indkrogede*

Martin Luther beskrev mennesket som *indkroget i sig selv*, dvs. selvoptaget, bøjet omkring sin egen navle. Denne navlebeskuende tilstand levner ikke mange blikke til omgivelserne eller medmennesket. Ifølge Luther er den indkrogede og egoistiske tilstand det syndige ved mennesket.

Det *indkrogede* menneske

Michael Kvium: *Handlingen*, 1992

I Kviums billede *Handlingen* ses en nøgen person siddende på gulvet i et bart rum. Han er krummet sammen om sig selv – kun armene tjener som krogede støtter for krop og handling.

Opgave

1. Beskriv billedet: figur, rum, symboler, farve og handling.
2. Læs om vin-underet i Kana (Johannesevangeliet 2,1-11)
3. Hvordan er fortællingen brugt i billedet?
4. Hvordan opfatter du personen i billedet?

Tizian, *Kain & Abel*

Kainsmærket

Efter i første omgang at have dømt Kain til en tilværelse som fredløs og dermed til døden, forbarmer Gud sig over Kain og sætter et tegn på ham, for at ingen skal slå ham ihjel. Der er ikke tale om, at Kains forbrydelse hævnnes. Trods sin forbrydelse får Kain lov til at leve og endda bliver stamfader til en stor slægt.

Kainsmærket og korsets tegn ved dåben

Kainsmærket er ikke et forbrydermærke; men Guds mærke på Kain skulle beskytte ham og vise, at han tilhørte Gud – og ikke måtte dræbes.

Kainsmærket tolkes ofte som en parallel til korstegningen ved dåben, som skal vise, at den døbte tilhører Kristus. Korset og kainsmærket er begge tegn på pagten mellem Gud og mennesket.

Det første mord!

Fortællingen om Kain og Abel er fortsættelsen på syndefaldsberetningen: Livet tæt på Gud er slut, mennesket er blevet forvist fra paradiset have og lever nu i en verden behersket af ondskab, jalousi og død. Fortællingen om Kain, der myrder sin bror tolker menneskers indbyrdes fjendskab og splid som et resultat af adskillelsen fra Gud.

Opgave

1. Læs fortællingen om Kain og Abel (1 Mosebog 4)
 - Træd ind i historien og spørg figurerne, hvorfor de handler, som de gør. Kan handlingen ændres?
2. Hvordan er fortællingen aktuel i dag? Kan det passe, at vi ikke er ansvarlige for hinanden, som Kain mener, når han siger, at han ikke er sin brors vogter?
3. Hvad er årsagen til jalousi og misundelse?

Spørgsmål 1 kan enten foregå som skriveøvelse eller som dramaøvelse i små grupper på 3-4, hvor én træder ind i historien og spørger Kain, Abel eller Gud ud om hændelsen.

Jørgen Haugen Sørensen,
Brødrene. Skyld & Sorg

Jørgen Haugen Sørensen

JHS kredser i sine skulpturer om liv, død, forgængelighed & kamp.

Hele sin kunstneriske karriere har han konkurreret med broren.

Brødrene. Skyld & Sorg

De to skulpturer refererer til en bibelsk fortælling og måske også til et personligt anliggende.

De to figurer er næsten vokset sammen i kampen og kan ikke længere umiddelbart skilles ad. De kæmpende er rene kroppe – blødende kødklumper.

Det bestialske dobbelte greb i ansigtet sletter de menneskelige og personlige træk. Men hvad er der så tilbage af et menneske?

I den lodrette skulptur hænger de stridende brødre indrammet i en jernkubel over skyerne og danner næsten vinklerne i et timeglas.

Brødrene. Skyld og sorg

Opgave

1. Analyser Jørgen Haugen Sørensens skulpturer *Brødrene. Skyld og sorg*.

- Hvad refererer titlen til?
- Hvilken bibelsk fortælling henviser skulpturen til gennem motivet med søskendestrød.
- Overvej om skulpturerne ændrer betydning, alt efter om kampen foregår horisontalt på en plade eller lodret, ophængt i en snor over malede skyer?

2. Hvad betyder det, at ansigterne er opløste og ødelagte?

Jørgen Haugen Sørensen, *Brødrene. Skyld og sorg*.

Fristelse i bibelsk forstand

I bibelsk forstand er synd og fristelse altid forbundet. At fristes er i tanke eller handling at vende sig bort fra Gud og næsten.

Fristelse i ateistisk forstand

Ordet ateisme betyder uden gud. Der er ingen at synde imod.

Fristelse i hedonistisk forstand

Ordet betyder lyst eller nydelse. Meningen med livet er nydelse, og mennesket har en række behov og lyster, som det gælder om at få opfyldt. Lykkes det, bliver livet godt. Det gælder om at undgå alt de, man ikke har lyst til – og som medfører lidelse.

Medina: Det er synd for dig.

Synd, fristelse og livssyn

At blive fristet handler om at møde noget, man begærer eller ønsker sig og har svært ved at modstå.

Alle mennesker oplever at blive fristet i livet. Hvordan en fristelse opfattes, og hvordan man tackler den eller handler i forhold til den, afhænger af det livssyn, man har. En fristelse kan kun tolkes som en synd, hvis man har en Gud at synde i forhold til.

To bud på at tackle en fristelse:

"Der er kun en måde at slippe af med en fristelse – at give efter for den."

Oscar Wilde (1854-1900, Irsk forfatter)

"Derfor er der ikke noget andet råd eller nogen anden trøst end at løbe hen og gribe om Fadervor og af hjertet sige til Gud. Kære far! Du har befalet mig at bede, lad mig nu ikke blive fristet og falde tilbage! Så vil du mærke, at den må høre op og omsider overgive sig."

Martin Luther (1483-1546)

Opgave

1. Forklar de to citaters bud på at tackle en fristelse.
2. Hvilke forskellige livssyn udtrykker citaterne?

Synd og mad

Til hverdag taler man mest om synd i forbindelse med mad: "Jeg har syndet", kan en person for eksempel sige, hvis vedkommende har ladet sig friste af et stykke chokolade.

Til gengæld er der genindført en form for aflad i form af motionscentre, hvor man kan brænde kalorier og fedt af og dermed ophæve sine 'synder'. Motionscenteret SATS skriver f.eks. følgende på deres hjemmeside:

Løb dig fra dine madsynder

Har du givet efter for fristelsen og slækket på dine sunde madvaner? Føler du trang til at kompensere med lidt træning? Så lang tid skal du bruge på løbebåndet for at blive de ekstra kalorier kvit – afhængig af din synd og din vægt.

Her bruges ordet synd i moralsk betydning. Det moralske bygger på værdier om, at mennesket skal leve sundt, og at det sunde liv er lig med fravær af og afkald på fedt i maden.

Idealet der spejler denne moralske værdi, er den slanke krop, der i dag som regel forbindes med den smukke krop.

Opgave

1. Forklar hvorfor det opfattes som en sund måde at leve på, når man undgår fedt, sukker og usundt mad?

Spiseregler & forbud

De fleste kulturer forbinder visse fødevarer med urenhed eller endda afsky. Mange religioner har meget strenge regler for, hvad man må spise, og hvornår man må spise (faste).

Kristne er ikke underlagt særlige spiseregler.

Hvad står der i Bibelen?

Paulus siger, at mad hverken gør fra eller til over for Gud, men at man skal overveje denne kristne frihed for ikke at forarge dem, man spiser sammen med.

Tanken er her, at for den kristne er alt tilladt, men af hensyn til sine omgivelser skal den kristne vurdere, hvad der tjener næsten bedst.

"Alt er tilladt mig, men ikke alt gavner." (Paulus 1. Brev til korintherne 6,12).

Samfundsmæssigt

Når regeringen indfører afgifter på fedt og sukker, og fitnessklubber lover aflad for fedtsyndere - kan man så sige, at fedt og sukker er blevet det urene i vores samfund i dag?

Søren Ulrik Thomsen

(f. 1956)

"I mine unge dage protesterede alt i mig, naturligt nok, imod den uretfærdige tanke om arvesynden. Her stod jeg – uplettet – og med alle gode intentioner om ikke bare at gøre det hele helt rigtigt, men også langt bedre end mine forgængere, og så fik jeg at vide, at jeg – Gud hjælpe mig! havde arvet en synd. I dag, hvor jeg har haft så rigelig tid til at dumme mig og er blevet lige så anløben som alle andre rustne nedløbsrør, synes jeg sjovt nok, at det tværtimod er et meget nådigt begreb, for hvad ligger der i arvesyndstanken andet end, at det simpelthen er et menneskeligt vilkår at begå fejl, og at jeg ikke synder, fordi jeg er mig, men fordi jeg er et menneske."

(Repremiere i mit indre mørke)

"Synd tappert"

"Så synd frejdigt, men tro og glæd dig endnu mere frejdigt i Kristus, for han er sejrrig over synd, død og verden. Så længe vi er her, så kan vi ikke undgå at synde ... Bed frejdigt, for også du er en stor synder."

Martin Luther

"Synd tappert"

Søren Ulrik Thomsen. Dansk forfatter og digter

Opgave

1. Læs historien om kvinden, der blev grebet i ægteskabsbrud (Johannesevangeliet 8,1-11)
 - Hvad siger historien om synd?
2. Læs citatet af Søren Ulrik Thomsen.
 - Søren Ulrik Thomsen skriver, at synd er et nådigt begreb. Hvad mener han med det?
3. Er synd et nådigt begreb i historien om den utro kvinde?

Dom og straf

I det danske retssystem dømmes et menneske ud fra, hvilken handling det har begået og med hvilken hensigt, det begår denne handling: Man får altså en hårdere straf, hvis man med fuldt overlæg dræber et andet menneske, end hvis man i selvforsvar kommer til at slå et menneske ihjel.

Hvordan dømmes du selv?

De fleste mennesker kan ikke lade være med at bedømme hinanden på baggrund af fysiske/mentale evner eller moralske værdier. Man beundrer f.eks. mennesker, der er dygtige til en sportsgren eller mennesker, der gør noget for verdensfreden.

Handling & væren i kristendommen

Ifølge det kristne menneskesyn er den enkeltes værdi ikke afhængig af hans eller hendes moralske fortrin eller fysiske eller mentale evner. Mennesket har forud for sine evner eller handlinger status og værdi fra og over for Gud.

Hvad er et godt menneske?

Mother Theresa

Nelson Mandela

Anders Breivik
Osama bin Laden

"Og menneskets gerninger gør det ikke til et godt eller ondt menneske, men mennesket gør gode eller onde gerninger."

(Martin Luther)

Opgave

1. Hvilken betydning kan kristendommens skelnen mellem menneske og handling have for den måde, mennesker dømmes hinanden på?
2. Hvordan dømmes du andre?

Arne Haugen Sørensen

(f. 1932)

Arne Haugen Sørensen arbejder som maler og grafiker særligt med eksistentielle temaer: Han spørger gennem maleriet til, hvad det vil sige at være menneske på godt og ondt.

Ofte danner bibelske eller antikke myter forlag for billederne.

AHS's malestil er ekspresiv og rummer nogle gange et næsten surrealistisk udtryk. Figurernes ansigter træder tit maskeagtige frem med store øjne, næser og munde. Indimellem bider de fra sig med groteske tandsæt.

Følelser & relationer

Arne Haugen Sørensens billeder viser næsten altid relationer mellem mennesker eller mellem mennesker og Gud.

AHS tager fat i de store følelser som kærlighed, erotik, omsorg, lidelse, had, svigt og synd.

Han lader både billederne tale til vores erfaringer og til bibelske og mytologiske referencer:

I *Hjemkomsten* løsriver titlen billedet fra bibelteksten ved at benytte ordet hjemkomst, der sprogligt tilhører vores hverdag. Omvendt er der tale om en bestemt hjemkomst; hjemkomsten. Det antyder, at noget i billedet også ligger ud over vores hverdag og måske berører generelle træk og eksistentielle spørgsmål.

En hjemkomst, der befinder sig på det almene, eksistentielle plan er netop den, der skildres i historien om den fortabte søn.

Den fortabte søn

Arne Haugen Sørensen: *Hjemkomsten*, 1999.

Opgave

1. Læs lignelsen om den fortabte søn (Lukasevangeliet 15,11-32)
 - Hvem er den fortabte søn?
2. Sammenlign Arne Haugen Sørensens billede med historien om den fortabte søn.
 - Hvilket øjeblik i historien viser billedet?
 - Beskriv farver, lys og skyggers betydning.
 - Diskuter begreberne synd og tilgivelse i forhold til billedet og bibelteksten.

Dødssynderne i middelalderen

I den tidlige middelalder skelnede man mellem dødssynder og den form for synd, som man var skyldig i uden selv at ville det.

Dødssynder var altså noget man havde gjort sig skyldig i med vilje.

Dødssynderne var så alvorlige, at de ikke kunne sones i skærsilden. Hvis man havde begået en dødsynd, skulle man sørge for at få aflad (f.eks. ved at købe afladsbreve eller udføre særlige handlinger) inden man døde, for ikke at være uden for Guds nåde og derved komme i helvede.

Opgør med dødssynderne

Martin Luther gør op med den tanke, at synd dækker over særlige handlinger som læren om de syv dødssynder er udtryk for. Synd er at mennesket vender sig bort fra Gud og næsten og ind i sig selv.

Slå ord op!

Hvad er skærsilden?

Hvad er aflad?

Hvad er bod?

De 7 dødssynder

Opgave

1. Beskriv de 7 dødssynder enkeltvis.
2. Hvad er forskellen på de to syn på synd, der kommer til udtryk i læren om dødssynderne og hos Luther?
3. *Cult* vakte forargelse med kampagnen **Party Now - Apologize Later**. Hvorfor? Hvilken slags synd spiller reklamen på? Analyser reklamebillede og slogan. Diskuter begreberne: fristelse/det gode liv/tilgivelse/synd i forhold til billedet.
4. Find selv et eksempel på en nutidig for tolkning af synd i billeder, film, video eller reklame.

Per Vers

(f. 1976)

Per Uldal er født i den lille by Gram, men flyttede til København efter sin studentereksamen og dannede gruppen *Sund Fornuft* som udgav 2 albums. Gruppen hittede med nummeret *Zen Midt I Centrum*. Per Vers vandt desuden i 2000 og 2001 den berømte MC's Fightright freestyle-rap-battle-turnering og trak sig herefter ubesejret tilbage.

Han regnes i dag stadig som en af Danmarks bedste freestylere.

Opgave

1. Hvad handler *Nej tak* om?
 2. Hvilken kamp foregår der i *Nej tak*? Hvordan tackler rapperen fristelsen?
 3. Lav en mindmap.
(se skema på næste side)
 4. Hvilken rolle spiller sex og begær generelt i rap og hiphoptekster?
 5. Sammenlign *Nej Tak* med L.O.C.s to raptekster om dødssynden begær:
Mig Nu og *S!Ik*.
-

Per Vers

Nej tak

Jeg elsker jeres bevægelser og jeres lemmer. Jeres blik, jeres tankegang og jeres stemmer. Alt det i viser og alt det I gemmer. Som kommer frem hvis man en dygtig dyretæmmer. Men nej tak... Der er honeys og der er homies. Og alle homies jagter den go'e mis. Men hende der har den har noget med showbiz. Så hun gør øjne til aftenens solist. Og jeg er ikke særlig pæn og for travl til at træne. Kort sagt, jeg er rimelig klam. Men når først min fristil har fået alle til at smile. Synes de jeg ligner Simon Kvamm. Det 'naturligt, de har ører, jeg har ord. Og langsomt bliver en husmor klar til hor. Og søde rødstrømper, før I råber op. Jeg kan bare konstatere, at de åbner op. Så snart at jeg går ud på en scene. Så ka' de godt tilgi' mit udseende. Fordi jeg holder mikrofonen varm. De prøver at få mig til at glemme, at jeg har kone og barn. Hun vil bare med op på mit værelse. Hun vil bare med op på mit værelse. Hun vil ikke sladre for hun har osse en kæreste. Hun har osse en kæreste. Hun har osse en kæreste. Og tanken kilder som bille i en spasserbusk. Men jeg går alene hjem ligesom klassens duks. Ligesom i alle de år de kun ville snakke. Og noget i mig vil ta' revanche, men nej tak! Nej tak! Jeg siger tak! Men nej tak! Vi har en krog i dit kød. Vi er et krav i dit kød. Der er krig i dit kød. Der er skrevet mange sange om at være stjerne og single. Den her er hel enkelt om at ha' en engel. Det er ikke fordi jeg er kristen eller kræsen. Men fordi jeg elsker hende der osse er der efter efterfesten. Men vi bor ikke på en øde ø. Så den søde kløe den kommer stadig på besøg. "Hvordan holder du holder du rotten på måtten hvis gotten. Er helt oppe i snotten og tilbyder grotten lige der på spotten.?" Well, når de gi'r mig det blik har jeg et trick. Som løser det problem at ha' en pik. Det hele handler om vilje og dømmekraft. Og jeg får begge dele tilbage så snart jeg har tømt min saft. Så når driften den er nådesløs. Er det eneste det kræver at hotellet har trådløst. Autoerotik er den kliniske term. Det er ikke hjerte på smerte, det er sperm på skærm. Så'n klarer man fem dage væk. Creme, køkkenrulle, harddisc og hagesmæk. Jep, jeg 'en klam fyr som Emil fra Lunden. Især når jeg trykker play med smil om munden. Vores drifter æder alt på deres vej. Og jeg er ikke blind, men jeg elsker min kvinde, så jeg takker nej. Perfekte fremmede, du 'så smuk og speciel. Men du skal ikk' elske mig i nat, det klarer jeg selv. Så nej tak. [omkvæd]

Mindmap: "Nej Tak"

Drift

Vilje

Dømmekraft

Opgave

1. Lav en mindmap med de ord, du forbinder med hhv. drift (TV) og vilje + dømmekraft (TH).
2. I teksten *Nej Tak* kæmper drift og vilje mod hinanden. Diskuter på klassen, om listen af ord TV og TH på arket også kan opfattes som konfliktfyldte modsætninger og på hvilken måde.
3. Kender du selv til, at noget strides i dig? F.eks. modsatrettede følelser eller tanker.

Litteraturliste

- Andersen, S.: *Som dig selv – en indføring i etik*, Aarhus Universitetsforlag, 1993
- Folsach, B. mf.: *Arne Haugen Sørensen. I myternes spejl*. Nivaagaard Malerisamling 2010.
- Grane, L.: *Confessio Augustana*, Gyldendal, 1963
- Helleland, A: *Jørgen Haugen Sørensen*, SMK 2007
- Kvium , K.: *Jaywalking Eyes*, Aros 2006
- Lindhardt, J.: *De syv dødsynder*, Rosinante 2001
- Luther, M. : *Den store katekismus*, Credo forlag, 2005
- Luther, M.: *Om et kristenmenneskes frihed*, <http://www.martinluther.dk/KRFRIHED.htm>
- Mogensen, J : *Kundskabens træ – en film bliver til*, Centrum 1981
- Nielsen, K. og Iversen, G.: *En indføring i Bibelen*, Bibelselskabets forlag 2010
- Prenter, R.: *Skabelse og Genløsning*, Anis 1998
- Thomsen, S. U.: *Repremiere i mit indre mørke*, Vindrose 2009

Tekster på nettet:

Opfattelsen af synd i verdensreligionerne: <http://www.religion.dk/artikel/414529:Indfoering--Opfattelsen-af-synd-i-verdensreligionerne?all=1>

Wold, Mikkel: Senmoderne synd:

http://www.kirkenikoebenhavn.dk/Nyheder/2010_nyheder/2010_marts/2010_3_s_i_fasten/senmoderne_synd.aspx

Bonde, Lisbeth: Portræt – Michael Kvium, KunstOnline.dk

Se: http://kunstonline.dk/profil/michael_kvium.php4

Interview med L.O.C. på TV2 (15 min):

<http://nyhederne.tv2.dk/article.php/id-13239598:se-hele-interviewet-med-rapperen-loc.html?rss>

Undervisningsmateriale og omtale af "Kundskabens træ" på nettet:

http://kulturkanon.kum.dk/film/kundskabens_trae

<http://www.kundskabenstrae.dk/>

www.emu.dk

Kolofon

Copyright og tilrettelæggelse af projektet Dødssynd og Arvesynd: De folkekirkelige skoletjenester i Frederiksværk og Frederikssund Provstier v/ cand. theol. Nana Hauge og mag.art. i kunsthistorie Mette Berndsen.

Copyrights og credits

© *Brødrene. Skyld og sorg* (2004/200 ?) Jørgen Haugen Sørensen
Fotograf: Simon

© *Bitter Fruit*. Michael Kvium

© *Handlingen*. 1992. Michael Kvium

© *Hjemkomst*. 1999. Arne Haugen Sørensen

© *Kundskabens Træ*. Niels Malmros

© *Det er synd for dig*. Medina

© *Nej tak*. 2011. Per Vers

© "Synden har forladt verden." 1995. Jan Lindhardt.
Særtryk gengivet fra kristeligt Dagblad.

Fotos af kristusstatuen, Mother Theresa, Nelson Mandela, Anders Breivik og Osama Bin Laden har det ikke været muligt at finde oplysninger på.